

Näringsdepartementet
n.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Jordbruksverkets rapport *Krav på att hålla djur lösgående - konsekvenser, övergångsbestämmelser och andra incitament än lagstiftning (rapport 2019:17)*

Er beteckning: N/2020/02300

Sammanfattning

Västernorrlands län berörs i stor omfattning av rapporten då det är ett område med många mindre djurhållare som brukar mark i utpräglad skogsbygd.

Länsstyrelsen bedömer att kraven på att samtliga djur ska hållas lösgående måste införas med väl avpassade övergångsbestämmelser.

Vad gäller hållandet av nötkreatur anser länsstyrelsen att det är svårt att sätta en bestämd tid utan menar att det i första hand bör fasas ut på annat sätt för att undvika alltför långtgående konsekvenser för de öppna landskapen och den biologiska mångfalden. Om någon tid ska sättas bör den utsträckas till minst 15 år, kanske längre. Omställningen måste dessutom underlättas av väl tilltagna stöd.

För getternas del kan inte länsstyrelsen se att det ska behövas några andra åtgärder än en övergångstid på maximalt fem år.

Ridskolor är den verksamhet som mest bedriver uppbunden hästhållning. Det är angeläget att för hästvälståndens skull snarast övergå till någon form av lösgående system. Länsstyrelsen förordar att detta bör ske inom max tio år men det behövs förmodligen väl tilltagna stöd för att inte riskera den viktiga verksamhet som ridskolorna bedriver.

Vad gäller traditionellt fåbodbruk och liknande verksamheter så anser länsstyrelsen att det behöver göras ett generellt undantag.

Länsstyrelsen lämnar detaljerade synpunkter nedan.

5 Konsekvenser av att införa ett krav på att hålla djur lösgående

Nötkreatur

Västernorrland är ett län med många förhållandevis mindre besättningar där det av olika anledningar är svårt att ställa om till helt och hållet lösgående djur. Att värna antalet djur och djurgårdar bidrar till förutsättningarna att nå miljömålet *Ett rikt odlingslandskap* samt till *Livsmedelsstrategin* som säger att vi ska öka produktionen av livsmedel i Sverige och att hela Sverige ska vara med och bidra.

Det är viktigt att företag av olika storlek och produktionsinriktning ges förutsättningar att fungera efter lokala förutsättningar. Detta för att arbeta i linje med intentionerna i den regionala och nationella livsmedelsstrategin.

Att tappa en produktion på 315–380 miljoner kilo mjölk, som uppskattas i rapporten, är betydande och går att jämföra med Norrmejeriers hela invägning som ligger just under 210 miljoner kilo. Istället för att ställa livsmedelsproduktion och öppna landskap mot arbetsmiljö och djurvälstånd är det att föredra att försöka hitta en lösning för att uppnå alla delar.

Det är ett inte försumbart antal nötkreatur som i nuläget hålls uppbundna. Dessa bidrar avsevärt till ett rikt och varierat odlingslandskap och biologisk mångfald i och med att de håller betesmarker och odlingsmarker med sämre arrondering öppna. Erfarenhetsmässigt gör länsstyrelsen bedömningen att många av de mindre arealerna riskerar att tas ur produktion eftersom de inte anses rationella att bruka av de producenter som har större besättningar.

När det gäller effekten på livsmedelsproduktion och öppna landskap har Jordbruksverket i avsnitt 5.4.3 lyft att en del av de uppbundna gårdarna med mjölkproduktion troligtvis kommer att övergå till att producera kött. Länsstyrelsen har en farhåga att Jordbruksverket i rapporten riskerar att överskatta antalet som verkligen ställer om. Är det många som gör den omställningen, dessutom i högre grad i norr och i skogsbygder, finns dessutom risk att avräkningspriserna på kött minskar på grund av ökad tillgång. Hur det påverkar kalkylen och viljan att ställa om till köttproduktion är oklart. Dessutom är även omställningen från uppbunden mjölkproduktion till lösgående köttproduktion förenad med en kostnad.

Getter

Vad gäller getter så ser inte länsstyrelsen några konsekvenser av större betydelse.

Hästar

Hästar i ridskoleverksamhet är främst de som hålls uppbundna och berörs av rapporten. Ridskolorna bedriver en mycket viktig verksamhet framför allt för barn och ungdomar. En övervägande majoritet av de som är aktiva är flickor. Verksamheten bidrar till fysisk aktivitet, ansvarstagande och avkoppling. En omställning kommer att vara kostsam och kräva utrymme, vilket inte alltid finns på alla anläggningar. En alltför snabb omställning utan ordentliga stöd kommer förmodligen att resultera i antingen nedläggning eller avsevärt höjda ridavgifter. Höjda avgifter skulle ytterligare försvåra för barn och ungdomar från familjer som inte har det ekonomiskt välbeställt att kunna ta del av ridskolornas viktiga verksamhet.

Traditionell fäboddrift

Västernorrland är ett av de län där det i viss mån bedrivs traditionell fäboddrift. Många gånger är byggnaderna äldre och ibland omöjliga att bygga om. En nybyggnation skulle vara både kostsam och kunna förstöra den ursprungliga kulturmiljön. En övergång till helt lösgående system skulle här riskera att helt avveckla denna verksamhet vilket skulle leda till att de markområdena inte hålls öppna och att en historisk tradition försvinner.

6 Diskussion om övergångsbestämmelser, undantag och andra incitament för omställning

För nötkreatur förordas en lång övergångstid kombinerat med omställningsstöd

Rapporten lyfter olika alternativ för att underlätta övergången. Länsstyrelsen förespråkar en längre tidsperiod där det används befintliga investeringsstöd inom Landsbygdsprogrammet. Det kommer att öka efterfrågan på stöd i de delar av landet där flest gårdar behöver ställa om. Det ökade behovet av stödmedel kan mötas genom att anpassa fördelningen av stödmedel mellan länen, delvis utifrån behovet hos länsens jordbrukare att ställa om från uppbundet till lösgående. På så sätt görs ingen specifik satsning på gårdar som inte självmant ställt om men samtidigt skapas förutsättningar för gårdarna att ställa om.

I rapporten har Jordbruksverket framfört åsikten att nya stödåtgärder till återstående djurhållare skulle kunna ses som och troligen uppfattas som en orättvisa av djurhållare som redan har ställt om, samt att omfattande stödåtgärder till återstående djurhållare kan ge en bild att man bör vänta med att göra insatser för djurvälstånd till dess staten ger stöd för sådana åtgärder. Länsstyrelsen instämmer inte med Jordbruksverkets åsikt i detta. Generellt har djurhållare en god vilja att göra insatser för djurvälstånd. Att de väntat i denna fråga har enligt länsstyrelsen relevanta företagsekonomiska anledningar. De som redan har ställt om har många gånger kunnat räkna hem den investeringen med en utökning av befintlig besättning. Kvarvarande

besättningar med uppbundna djur kan ha förutsättningar som inte medger en utökning av djurantal, till exempel brist på tillgänglig mark eller personal. Även svårigheter att få lån kan inverka. Att vissa stödformer skulle kunna ses som orättvisa är ett problem som det nog är svårt att göra något åt.

Jordbruksverket har vidare i sin rapport angett att omfattande stödåtgärder till kvarvarande djurhållare skulle gå emot den princip som ofta används vid ekonomiska styrmedel, att en verksamhetsutövare som gör något som anses vara till nackdel för samhället bör betala för det aktuella beteendet snarare än att få stöd för att upphöra med beteendet. Detta är dock inget nytt inom Landsbygdsprogrammets olika stöd. Det har funnits miljöstöd och föreslås finnas miljöstöd till de som brukar marken intensivt med bland annat näringsläckage som följd, samtidigt som jordbrukare i norra Sverige med övervägande delen fleråriga grödor är undantagna dessa stöd då deras markanvändning inte orsakar samma problem.

För getter förordas en övergångstid på tre till fem år utan omställningsstöd

Länsstyrelsen instämmer i Jordbruksverkets slutsats att en rimlig övergångstid är tre till fem år. Några särskilda ekonomiska styrmedel tycks obehövligt.

För hästar förordas en övergångstid på maximalt tio år kombinerat med omställningsstöd

I rapporten har Jordbruksverket inte specificerat hur de tänker om övergångsbestämmelser specifikt för hästhållningen. Länsstyrelsen bedömer att det för hästarnas skull behöver göras snarast. Hästar har stort behov av att kunna hålla uppsikt över omgivningen och det sociala samspelet med andra hästar och med människor blir ofta negativt påverkat av att hålla dem uppbundna. De flesta ridskolorna i Västernorrlands län drivs av ideella föreningar som har ett mycket begränsat ekonomiskt utrymme. Samtidigt är det, för hästarnas skull, viktigt att det inte tar alltför lång tid innan de uppbundna systemen försvinner. En övergångstid på fem, maximalt tio, år kan synas rimligt. För att detta ska vara möjligt utan alltför stor påverkan på verksamheten är det nödvändigt att dessa verksamhetsutövare får stöd till omställningen på något sätt. Länsstyrelsen har i kontakt med verksamheter som bedrivs på kommunägda anläggningar fått information om att inga investeringar kommer att göras från kommunalt håll så länge det är förenligt med lagstiftningen att hålla hästar i spilta.

Ett undantag för djur hållna i traditionell fäboddrift förordas

Länsstyrelsen bedömer att det bör kunna ges ett generellt undantag från kravet att hålla samtliga djur lösgående när det gäller traditionell fäboddrift. Djuren får under den tid de vistas på fäboden rikligt med utevistelse och de

nackdelar det kan innebära att de binds upp under begränsade perioder anses understiga fördelarna av att djuren fortsatt kan hållas på fäboden. Om vinterförvaringen av dessa djur sker i uppbundna system bör detta kunna hanteras med särskilda dispenser eller riktade stöd.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med länsveterinär Helén Löfblad som föredragande. I den slutliga handläggningen har också samordnare för landsbygdsprogrammet Magnus Jensen medverkat.